

NA STRÁŽ

Casopis věnovaný vnitřním otázkám československého vojska.

Několik poznámek k naší evakuaci.

(Ze štábu 6sl. vojska na Rusi.)

I.

Především navazují na úvodník v 601. č. „ČSD“ ze 7. 2. t. r., kde se praví: „Redukce vlaků měla být nařízena již dávno, než jsme se hnuli.“ K tomu je zapotřebí podotknouti:

Redukce našich vlaků byla nařizována nejednou a už dříve, než autor se domnívá. Jistě se již zapomnělo, že první rozkaz k tomu byl dán ještě na jaře loňského roku, kdy naše části opouštěly příralský rayon a odjížděly na východ na ochranu magistrály. Další rozkazy byly vydávány několikrát; tak na př. v létě v Tomsku velitel vojska důrazně opětoval tento rozkaz přítomným tam velitelům; před nastoupením pohybu na Dálný Východ byla opět nařízena redukce ešelonů na minimum (telegramem genubyta) a v poslední době téměř v každém rozkaze velitelství vojska i divísi mluví se o zmenšení počtu ešelonů atd. Uvádím jen na př. rozkaz II. divísi ze dne 12. ledna t. r., nařízení náč. štábu vojska ze dne 13. ledna atd., kde se velmi důrazně nařizuje redukce vlaků na minimum, takže to, co nazývá pisatel rozhodným krokem velitele vojska, je prostě důsledným trváním na vyplnění dříve daných rozkazů — neboť počet vlaků, udaný v citovaném rozkaze, není žádným mimořádným, ale prostě odpovídá skutečnému stavu lidí v částech a je praktickým důsledkem rozdílu mezi obytným ešelonem a ešelonem, který slouží jen k transportu.

Proč tyto rozkazy, nesčetněkrát opakované a zdůrazňované, nebyly přesně plněny, je ovšem jiná otázka — ale rozhodně nelze to považovati za druhé objevení Ameriky, jestliže štáb vojska v poslední, kritický moment dá rozkaz k „upltnění“ ešelonů do maxima. Jistě není vinou štábu, že pluk

o půldrahém tisíci bodáků má ještě v lednu 8—10 ešelonů; ovšem, vozí-li staré šaty a boty, celoroční zásoby, staré harampády, které za celou dobu svého existování na sbíral, v tepluškách má po 10-16 lídech, 2—3 vagony kanceláří, kde klimají různí „pomocníci pomocníků“ dežurných písařů atd., pak se není co divit. Jak je možno potom při minimálním provozu železnic uvést takový ohromný kolos, čítající desítky a sta ešelonů, do pohybu, dovede si každý představit.

Ale zde opět ukazuje se náš nepěkný zvyk: vyplňovat rozkazy jen tehdy, pokud jsou příjemné a nebo jestliže je už zle. Rozhodně je jisto, že evakuace by probíhala rychleji, kdyby naše divíse začaly pohyby s 30 ešelonů než s 80. Dnes ovšem jsou poměry v tomto smyslu poněkud lepší.

Ale překážek je tolik, že je těžko si o tom udělati nějakou představu. Naše železniční orgány konají nadlidskou práci, bohužel, ani s naší strany nenacházejí dosti pochopení. Evakuace děje se přirozeně dle určitého plánu a naši dopravníci mají přesné instrukce o pořadí, propouštění ešelonů atd.

Tím politováníhodnější jsou případy, kdy jejich nařízení se neposouchá a jedná se s évolně proti nim. Je známo několik případů, že velitelé ešelonů násilně podržují neb odebírají lokomotivy. Mohou si vůbec představiti důsledky podobného jednání? Zajímavé je, že tyto případy nevyskytují se jen v arriergardu, kde situace byla do nedávna kritická a tím i nervosa massy i velitelů vysvětlitelná, nýbrž i dále na východ, kde žádné nebezpečí nehrozilo. Tím v hausnějším světle vystupuje egoistická snaha o vlastní pohodlí těch, kteří myslí, že odebráním lokomotiv a ježděním na vlastní pěst „pomáhají“ naší evakuaci. Při tom zapomínají, že tím ruší přesně rozpočítaný plán evakuace a znemožňují jakoukoliv práci našim zodpovědným orgánům, která je bez tak těžká. Těchto husarských kousků bylo

již několik; rozhodně budou mít soudní dohru. Nebo jak nazvat to, že velitel vlaku odeběře lokomotivu uhelnému vlaku, aby projel s ní svévolně několik verst k východu? Dovedou tito lidé vůbec chápat dosah toho, co dělají?

Naše celá evakuace závisí od počtu parovozů, který máme k dispozici a dnes především od množství uhlí. Proto dolujeme v Čeremchově, proto zásobíme trať od Čeremchova až do Slučanky tímto uhlím, neboť zásob na stanicích není. Zásoba uhlí nám potřebného je vypočtena do pudu, i počet uhelných vlaků je přesně rozvržen. Tedy odebrání lokomotivu uhelnému vlaku znamená zdržení neb vůbec znemožnění pro ten den odjezd uhelného vlaku — čili přípravu na jistou dobu určitý počet parovozů, vozících naše eselonu, o uhlí. Zajímavý je též osud uhelných vlaků. Ačkoliv jsou u nich strážce, přece na každé téměř stanici z nich vybírají uhlí k otáčení teplušek atd. Tím vznikají ovšem rozdíly: na místě určení očekávají vlak s 25—30.000 pudů uhlí, zatím ale přibude 17—20.000 p. Tím počet uhelných vlaků neočekávaně vzrůstá.

Vůbec je zapotřebí podotknouti, že situace zbusta stává se horší naší vlastní vinou. Víc sebekázně, poslušnosti, klidné rozvahy a hlavně ohledů na celek a lecos půjde lépe. Ovšem, překážky jsou ohromné, bohužel jak se zdá, všichni bratři si to dobře neuvědomují. Dráhy pracují z posledního; jmenovitě materiální část a hlavně parovozy jsou v úžasném stavu. Přimyslíme-li si k tomu politickou situaci, poměry železničního personálu, který na př. nemá co jíst a není už 3 měsíce placen, poklesnutí pracovní schopnosti, nepříznivé roční počasí i ohromné vzdálenosti, tu vidíme, že naše evakuace přece jen ještě se dotí daří. Lodě začínají přibývat, v nejbližších dnech pojedou další 2 pluky přímo do Vladivostoku, aby zaplnily očekávané velké transporty. 1. pluk dojíždí asi již domů, štáb 1. divise a 4. pluk budou v těchto dnech se nalodovat. Naše evakuace je otázkou několika neděl, nenastanou-li ně jaké nepředvídané komplikace. Ale těchto několik neděl musíme ještě ukázat pevné nervy, klid a kázeň, a hlavně plnit přesně rozkazy, dávané naším velením a našimi dopravníky. Bez toho je zdar evakuace vyloučen. Panikou, neposlušností a bezohledností k zájmům celku nedosáhneme vytouženého cíle.

Ký.

O nás pro nás.

1. V dnešním čísle otiskujeme první serií pozámek k naší evakuaci, napsaných důstojníkem ze štábu československého vojska na Rusi. Budiž i mně dovoleno povědět několik slov o hlavním bodu jeho statí.

Je pravda, že příkaz o uplotnění našich vlaků byl dán už dávno a že byl opakován. Ale stejně je pravda, že nebyl plněn. Vlnu v tom mají stejně vojáci jako velitelé. Železniční vozy staly se našemu vojsku vlastně příbytky, byly podle toho zařizovány, často s velkou prací a dovedností. Bylo proto jen zcela pochopitelné, že vojáci své teplušky opouštěli neradi; člověk se vůbec nerad stěhuje s místa, na něž si zvykl. Před několika dny — při uplotňování u 5. pluku — připomenuli mi bratři staré přísloví: dvakrát se stěhovat — jednou vyhořet. A tak rozkazy se neplnily a velitelé — od nejnižšího až po velitele vojska — počítali s náladou vojska a toto neplnění rozkazů obyčejně mlčky přehlíželi.

Sám jsem o těchto věcech mluvil s veliteli 2., 3. a 4. pluku i jiných částí před jejich odjezdem na východ: ukazoval jim na nutnost zmenšení počtu našich eselonů, na nutnost, umístit větší počet lidí ve vozech (řikal jsem jim: ve vozech, poněvadž to je širší pojem než tepluška) a likvidovat zde co nejvíce majetku částí. Říkali mi všichni, že se to dělá, ale že narážejí na veliké potíže u vojáků. Velitelům dal by se vytknout nedostatek bezohledné přislušnosti, která by si všemi prostředky vynucovala splnění rozkazu; ale když si uvědomíme psychologii a celé složení našeho vojska, také jejich jednání dovedeme pochopit a omluvit.

Když jsme projížděli mimo našich částí u Bajkalu, právě se tam provádělo uplotňování. Musím konstatovat, že bylo prováděno klidně a přesně s velkým pochopením pro jeho nezbytnost. Ale mělo to být provedeno už u částí 1. divise, které odjížděly první na východ.

Snad by se také mohlo vytknout to, že se snad vyvážely věci ne zcela pro vojsko nezbytné a že dopravní orgány dostatečně nekontrolovaly, aby se tak nedělo. Ale toto všecko jsou věci minulé. Zcela pravdu měl pisatel dopisu z vojska ve čtvrtém čísle ČSD, že takové rekriminace nyní nic nepomohou, spíše ještě škodí, protože jen zbytečně otravují náladu, a že je třeba, aby

v dané situaci každý na svém místě udělal pro naši evakuaci, co se dělat dá.

2. Kromě potíží dopravních je naše evakuace komplikována politickými a vojenskými poměry v území, kterým projíždíme. S rozbitím Kolčakovy armády a pádem jeho vlády přešla vláda ve střední Sibiři po krátkém panování Politického centra do rukou bolševiků, kdežto v Zabajkálí dosud se drží ataman Semenov, podporovaný — nyní trochu zdrženlivě — japonskou vládou. Na st. Mysové přecházejí naše eselonky vlastně hranice mezi dvěma státy. A na stanici Mandžurii už opravdu vstupují na území jiného státu, totiž na území Číny, kde jen v tak zvané „polose odžuděnijsa“ Východočín. dráhy mají jistý vliv Rusové; tam — zase patrně jen cizí pomocí — drží se dosud vrchní ředitel této dráhy, známý generál Chorvat, který po pádu Kolčakovy vlády se prohlásil za jakéhosi diktátora na tomto území. Odtud zase na stanici Pograničně vjíždíme do Přímořské oblasti, kde po nedávném převratu udržuje se vláda zemstva, eserovská, v čele s Medvěděvým, členem býv. sibiřské oblastní vlády (Derberovské), vytvořené sibiřskou oblastní dumou.

V samém Zabajkálí je vlastně vláda dvojitá: Semenov a povstalci; první drží — s japonskou pomocí — trať a nešíroké pásmo podél ní, druzí mají v rukou velkou část kraje a sympatie chromné většiny obyvatelstva. Tímto faktickým dvojitým je stíženo položení dráhy a jejího rajonu, který je často silně bojkotován okolním krajem (nedovází se na bazar také proto, že prodavač není jist před semenovskou rekvizicí), takže jeho zásobování je obročeno, a my ve svém vlastním zájmu musíme se starat o zásobování aspoň železnodorožníků, kteří srovnávajíce nás se Semenovci a Japonci, přirozeně chovají se k nám s jistou přízní.

8. My jsme na západě uzavřeli se sovětskou vládou příměří. Naše velení od počátku evakuace se snažilo, aby naše vojsko nebylo zde znovu zataženo do bojů, nýbrž aby co nejdříve klidně se dostalo do přístavu a odtud do vlasti, kam je volá příkaz vlády a toužebně čeká celý národ. Proto jsme zachovávali korektní neutralitu v prosincových povstáních proti Kolčakově vládě, proto jsme se chtěli dohodnout s pravidelnou sovětskou armádou. Nebylo naší vinou, že jednání bylo zahájeno poměrně pozdě; nebylo naší vinou, že se rozbilo. Naší iniciativou bylo obnovení.

Podmínky příměří jsou dost těžké; je vidět, že naše velení ve snaze nestěžovat situaci našeho vojska i zdejšího kraje, šlo na krajní ústupky.

Příměří je uzavřeno a naše vojsko je bude dodržovat. Bude to často stát hodně sebezapření. Mnozí pamatujeme na osmnáctý rok a nemůžeme se zbavit silného pocitu nedůvěry. Zejména také proto, že nebudeme mít co dělat pouze s velením pravidelné sovětské armády, po př. se zástupci ústřední sovětské vlády, nýbrž s různými místními revkomy, ispolkomy, komisary a komandujícími. Tu je možný jen jeden postup: sebevědomá korektnost. A při tom stále nesmí vojáci zapomínat, že jsme v cizím území, odkázaní především a vlastně výhradně na sebe, a že je to naše vojenská síla, která, třeba jí neuplatňujeme a máme snahu uplatnit jen v případě krajní nutnosti na vlastní obranu, nám zjednává autoritu a dává ochranu. Když jsme předloni odjížděli z Ukrajiny, napsal nám profesor Masaryk:

„Mám velké zadostiučinění z toho, že jsme společným úsilím vytvořili korpus, vytvořili ho za poměrů těžkých. Ještě větší radost mám z toho, že jste v těžkých dobách uchovali svůj celek jednotným. Tento náš celek je politická mcca, skytající každému jednotlivci bezpečnost, tento náš celek je memento nepříteli a bude jeho postrachem.“

Tato slova našeho vůdce platí pro naše vojsko stejně jako tehdy, snad ještě více. Příměří nesmí nás uspávat. Naopak měli bychom zvýšit svou bdělost, pozornost, svědomitost, abychom nemohli býti nižším překvapení.

4. K bolševické vládě, jejímu programu i metodám její práce, ponecháváme si dále svůj kritický poměr. Vidíme, že se mnoho změnilo od počátků sovětské vlády (v ČSD. snažíme se zprávy o tom zachycovat), ale přece jen zprávy naše jsou zcela nedostačité a v paměti máme příliš pevně zkázu, kterou tato soustava přinesla národům a krajům Ruska. Proto my, snad více než kdo jiný z Čechoslováků, plně souhlasíme s odmítavým názorem na bolševism, který tak přesně vyslovil ve své řeči k výročí republiky její president. (Tato řeč jsme vytiskli v brožuře, jejíž falcování zdrželo se stěhováním a odjezdem odborníků, takže teprve tyto dny se rozesílá do částí.)

Irkutští bolševici oznamují, že do jejich řad dávají se také Češi. Vytvořili jakousi agitační kancelář a organisují Českou rabočí dražinu. Jdou k nim patrně lidé, kteří z různých důvodů (často žena) rozhodli se zde zůstat a chtějí si tak zajistit možnost existence. Jdou k nim snad i někteří z těch, kteří chtějí „zachránit své životy“ způsobem, který jim navrhuje leták irkutského revkoma, citovaný v pátečním čísle ČSD. Je mezi nimi jistě dost lidí dobrodružných. Máme na př. zprávu, že tam pracuje známý Hlinka, který býval v Samaře náčelníkem tajného výzvědného oddělení národní armády a nedávno byl soudem 1. divise pro vraždu a loupež odsouzen k doživotnímu vězení. Při převratu utekl a organisuje prý v Irkutsku kontrrozvědku bolševikům, kterým také slíbil, že rozagituje celou 3. divisi.

Máme zprávy, že nějací naši vojáci (od 1. jizdního a snad 7. pluku) pracují také v Čitě u Semenova nebo u koho. (Konají špiclovství v našem vojsku, zachycují české telegramy a překládají je, dokonce zmocnili se klíče k luštění šifrovaných depeší.) Irkutský sovětský štáb ve svodce sděloje, že také mezi kappelovci byli upozorováni nějací Češi — naši lidé vlezou všude, z úmyslů nejrůznějších: od pouhé lehkomyšlnosti a zvědavosti až po sprostou zrádnost. Přirozeně není ani správné ani čestné v této době opouštět svůj prapor. Vláda volá vojsko domů — vojáci poslouchají tohoto hlasu.

5. Pro nedostatek místa odkládáme pokračování těchto kapitol. Jen ještě jednu poznámku. Politická situace naší cesty, o níž mluvím výše, nutí k jistým ohledům také náš tisk, který proto jistě věci vůbec zatím uveřejňovat nemůže nebo jen touto polodůvěrnou formou, v listu určeném výhradně pro naše vojsko. Žádám bratry, aby toho také byli pamětliví a dbalí, by „Na Stráž“ se nedostala do rukou cizím lidem. K.

Krátkozraký egoism.

Dobrých parovozů je málo a ty, které jsou, nebývají vinou některých velitelů vlaků dostatečně využity. Sdělují se nám takové případy:

Na st. Malta, vých. Poloviny, přijel 5. února večer ešelon technické roty a měl předat parovoz stojícímu tam ešelonu n-tého pluku, který dle celkového plánu evakuace byl na pořadí. Velitel vlaku odepřel vydat

lokomotivu a jel samovolně dále. Tím se stalo, že jeho ešelon nemohl být do Innokentěvské přijat, neboť na východ vypraven být nemůže a na stojanku v Innokentěvské není proň místo. A tak zaplňuje svou stojankou malou stanici.

Drahý případ: Velitel vlaku n-tého pluku n-té baterie odpírá vydati svůj parovoz částí, jež má dle plánu jeti dříve než on.

V rajoně Zima-Čeremchovo-Polovina bylo takových případů více, u mnohých vlaků jsou parovozy drženy smlou dny a týdny, nejsou pouštěny ani k remontu, poněvadž vlak musí čekat celé dny na své pořadí. Lokomotiva je celou dobu v nečinnosti a zbytečně pálí dříví. Zatím by mohla odvézt několik našich vlaků.

Náš pohyb.

Náš zadní voj dostihl st. Zabitaj záp Čeremchova. Vlastní arliergard tvoří nyní jihoslovanské části stojící ještě o stanici západněji. V západním voji se dočasně pohyb zastavil, ježto zprvu nutno vyvézt uhelné vlaky nakládané v Čeremchově, by byla zásobena trať uhlím. Pohyb z Irkutsku do Mysové jde nernšeně.

Do Mysové byl poslán z V. Udinska již jeden americký parovoz, drahý se očekává, dalších 5 je na cestě z Mandžurie s určením na účastek Sindaňka—Mysová.

Východočínskou drahou směrem k Vladivostoku projel již 3. pluk se štábem 1. divise, projíždí 4. pluk. Finanční správa projela 8.-2. Čitou. Dle poslední zprávy 12. února naše poslední ešelony byly na stanici Čeremchovo.

Upozornění

— Velitelé ešelonů zřídka jsou ochotni udávat počet lidí svého vlaku, což však je nutno jak pro dopravu vůbec tak pro lodní transport z Vladivostoku. Proto buďtež udávána vždy čísla přesně, by práce těch, kdo řídí náš odjezd a připravují naši evakuaci, nebyla zbytečně ještě více ztěžována.

— Části předávající centrokomisí ve Vladivostoku náklad k evakuaci, oznemte přesně jeho druh, množství, váhu, způsob balení i místo, kde se nalézá. Nedostatečně balené zboží nebude naloděno. Dispozice nesmí být měněny.

Hlavní název: **Na stráž**

Vydavatel: **Informačně osvětový odbor ministerstva vojensství**

Vydáváno v letech: **1919 - 1920**

Číslo ročníku: **1**

Číslo výtisku: **17**

Datum vydání čísla: **14.2.1920**

Identifikátor ISSN: **2223-0033**

Stránky: **[1], 2, 3, 4**